

ACC. N:R M. 15348 : 1-15.

Landskap: Thiene Upptecknare: Ligfrid Lorensen, Hööv
Härad: Frösta Berättare: " "
Socken: Hööv Berättarens yrke: f. d. vagnmakare
Uppteckningsår: 1961 Född år 1880 i Hööv

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

När den nya tiden kom till bygden s. 1-15.

LUF 73

7/3-61.

Jag minns i min barndom innan något el. ljus fanns
att om kvällarna samlades familjen i storstugan
kring en hänglampa. I stugan var alltid genomvarmt
å gott, sållan fanns eldstäder i kamrar å rum, å gott om
tjänare fanns på den tiden, alla hade något för sej, ingen
satt såttseja rätt fram, utan alla hade något i händerna,
Fruntimren kardade spann eller stickade det gick utan
så mycke ljus, karfolket hade något slöjtarbete skalade
å flächte enehäppar som sedan flätades till enehörjjar vill
ka hade en strykande åtgång, eller när den tiden var att
där var sav i träden kunde dom skala björkkvistar till
fina vita vispar å utav grövre björkkvistar blev stora
riskvistar som buntades i buntor på 10 stycken, det kal-
lades en halv snes, (en snes var tjugo st.) dessa kvistar höp-
tes utav kringresande upphöpare. Ja detta var i skoböj-
den för en 70 år sen då man inte hade mattor på golvet
i stugan som städades en gång i veckan på söndags-
morgonen å så ströddes vit sand å nyhachat ene på golvet.

Fritt på
Luf 73

Det doftade då så friskt å sjönt å det märktes tydligt att det var söndag, så tog Far i huset fram postillan å läste dagens evangelium, han satt alltid vid bordändan på sin väggfasta bänk, å familj å tjenare runt om i stugan, allt sedan morgonsysslorna var undanstökade, när då bibelläsningen var slut var det förmidagskaffe med hembakat vetebröd, minst en utav hushållet skulle gå i kyrkan, dels för att höra efter alla kunjörelser, det var ju inte alla som hade tidning, å det var ju billigare med en kunjörelse i kyrkan. Numera är det så många andra sysslor som skall göras om söndagen det är sport av alla slag skytte jakt fiske bil å alla sorters motorkörning, över allt mycke mer jächtande, inte så lungnande tempo som förr man skall hinna med så mycke, förr de man inte hant med i dag de kunde man gå i morgon värre var det inte med brädhan. Någon särskild föregångsman i våra byggder har vi inte haft utan var å en har levt å verkat så föredömligt som möjligt i vårt vackra samhälle.

Umgänge mellan stads- & lantbefolkningen var spar-
sam och herrskapen från herrgårdarna var ett gäng för
sej skäl, som omgicks hålit med herrgårdfolk & bönder
& storbönder var rätt stor skillnad varochén trivdes best
i sin krets, & givmilda & snåla var det nog i alla kretsar
men alla behöver vi varandra, fattiga som rika, & avlön-
ningar i natura har varit långt inn i min tid, som en
hantverksgeråd hade ofta förr kost & logi hos mästarren
som ingick i avlöningen, men sådant är defenektivt slut
numera. Angående handelsbodar har det ju alltid funnits
ifrån samhällets början & alla konkurrera med varandra
& ingen vill vara semst utan alla är mån om sina
kunder & skaffar så bra & så billiga varor allt efter års
männen. Bystämman har inte förekommit här i min
tid, men ute i bonbyarna här runt ikring har dem
gärna äldermansgille den första maj, & då gåss alla byns
angelägenheter igennem & äldermannen utses till nästa
majgille & är det hans skyldighet då att sammankalla

med hornsinalor, å detta så kallade byahornet följer
äldermannen, när så alla mannarna är samlade skall
för det första brandsprutan synas å provas å så alla
byns gemensamma egendomar som spruthus slangtorn
slangar m.m i regel har byn en allmänning som är
skogbevuxen, så utses någon att sköta den för året när då
allting är genomgången styres kosan hem till årets älder
man där protokoll upprättas över dagens syner å hornet
överlämnas till den nya äldermannen som i sin tur
får tuta till sammankomst nästa första maj eller om
elden kommer lös. Sen tar majgillet vid, med mat å
dryck, sen då måltiden är över bjudes fruarna till gilles-
gården på kaffe, i regel fins det en glad speleman i
följet som kann leta fram tonerna till en sprittande
valls så går första maj till ända med spel å glam å alla
är nöjda å glada. Andelsföreningar har här idessa
traktor funnits i över femtio år å finns ännu av
alla slag, Tröskförening tjuvförening med flera.

Ti har här en gård som heter Fogdarödsgården
å på denna gård regerade i min ungdom en dansk
man, Seüten hette han å var en föregångare i mångt
å mycket på lantbrukets vägnar, således hade han
aldrig samma sådesslag två år på rad på samma
åker, även var det han som sådde ut åkrarna i gräs
som sedan fick ligga i gräs minst tre år, bönderna
här hade aldrig gräs på åkrarna, utan vad hö å gräs
dom skördade var från skogsbackarna å högs med
lie, på åkrarna skulle bara vara säd å potatis knapp-
kast rotfrukter. Men Patron Seüten kom med helt om-
välvande seder å bruk på jordbrukets vägnar, å track-
tens lantmän hade ögonen öppna å lärde mycke av
den danske man, så på lantbrukets vägnar var dom
nog före i dannemark, ångarna dikades ut i täck-
dike, sedan kunde dom plöjas å med tiden hade
Seüten dubbelt så många åkrar som när han kom
till gården i början plöjde han karråkrarna med oxar

Lantbruksmöten och utställningar tidningar böcker har haft stor betydelse för lantbrukets förbättringar i gångna tider, och nu är det ju hel revolution sen hästarna tagit slut, traktorerna för det första fordrar ju hel å hållet andra redskap, så dom kan ju inte jämföras med hästredskap, så för lantbruket har det varit påkostande tid. men på lång sikt är det nog bra mycke bättre. bramycke fortare går det med mindre tjenare motorn har erövrat världen på alla områden Vägarna nu och för 50 år sedan kan ju inte jämföras då hade bönder å husegare var sitt vägastycke att laga, en lagade med machadam å en annan med finharpad grus kloss upptillvarandra tvärs över vägen, sträckans längd berodde på fastigheten storlek sen då lagningen var verkställd skulle länsmannen med skrivbiträdfara med hästskjuts vägarna fram å syna alla vägastycke, första synnen blev dom mästa kasserade å detta skulle då kungöras i kyrkan, så prästen kunde från predikstolen

få stå å läsa i en halvtimes tid adressen på alla synn-
dare som fått sina vägartycke utav Länsmanen kas-
serade, å vid laga påföljd skulle vara påbättrade till en
bestämd dag då ny syn skulle väkställas, bilar var ju
mycke sålynta, det var ju håstskjutterar med smala
järnringar på hjulen antingen det var last eller åk-
vagnar, men så ^{började} förbättringen med en ny lag, att på
arbetsåhdon skulle på enbetvagnar vara minst 3 tumms
ringar å på tvåbets 3½" ringar dom skar ju inte sönder
vägbanan som dom smala hjulringarna. Så då fick
vagnmakarna mycke brätt att kransa om gamla hjul
å lickaså poliserna att anteckna alla med smala hjul-
ringar. å många fick svara vid tinget varför dom inte
hade breda hjulringar på sina hjul, å skulden var ju
lite varierande, men lagen var sträng å inget förbar-
mande gavs. Järnvägarna utav staten anlagda är
ju hundra år sedan å där en station blev till, där
våxte snart upp ett samhälle, å den så kom bibanor

å tack vare att dom fick en olämplig sträckning
bar dom sej inte alltid. Så var förhållandet med
Höör. Hörby järnvägen jag minns som barn när
den planerades, dom vise männen ville ha den genom
Sätöfta by å längs åt sjön mot Hörby, men se det
var omöjligt ingen ville släppa mark till å sen
som den skulle skrämma alla djur. Följden blev
ju att den fick sin sträckning i skogskanten där
ingen bebyggelse fanns, så den förde ju alltid en ty-
nande tillvaro med påföljd att den skävdog, hade
den fått gå om Sätöfta hade den nog levt ännu.
Postgången längs åt statens järnvägar har ju alltid
varit tryggad, annat har det ju varit mällan småsam-
hällen ute på landsbyggden, jag minns i min barn-
dags^{da} posten gick med hästskjuts från Hörby över Höör
till Röstänga, å motsatt, då fick postejonen sitta på
en öppen hästskjuts året runt i allsorts väder, men
ansiktsfärgen blev ju också därefter, å rövare å bangdator

fans då som nu så våran posteljon var väl beväpnad tyckte han skålv, han hade ett grytben som låg under agedynan lätt åtkomligt, å två gånger fick han bruk för sitt hemska vapen å det med framgång ett grytben plaserad rätt i skallen på en alldrig så skäggig rövare gjorde god efäkt han sjönk ihop som en tommsäck så i hastigheten glömde han postträcken. Gästgiveriets skjutshåll fins ju inte mer det är en 30 år sedan det försvann. Men det hindrar ju inte ändå utan gästgivaren ställer om en bilskjuts var hålst man vill fara, å mat å logi finns alltid att behomma å alla gästgivare är måna om sitt ryckte som sprids vida omkring med bilarna, å en bilist behöver också vila å då är det skönt att landa på en bra gästgivargård. Körslor å skjutning fins ju inte numera efter gamla tider sedan hästarna förvunnit, utan alla körslor skötes numera med bilar, har man inte skålv bil kan man bara ringa en taxistation, som gärna står till
tjänst

Det var en tid då det var modernt att större ställen styckades till så kallade egna hem på en 10 a 12 tunnland. Meningen^{en} med dessa jordbruk var att frun i huset skulle sköta stället medan mannen skulle gå på dagverk å ibland blev det tvärtom, men dessa småställen blev alldeles för dyra så dom fick förmycket skuld att drass med. En tid blev det emigrations feber ibland ungdommar, dom reste till Amerika i stora sällskap, många lyckades att få det riktigt bra isynnerhet damer, dom hade mycket bra löner å många skickade då sina dollar till Sverige där dom fördubblades fem gånger, för en dollar fick dom fem svenska kronor så kunde dom hålla på i några år så hade dom snart en summa i hembanken som bidrog till att dom fick hemlängtan å många komnda till baka å fick nytta å glädje utav sina besparingar. (En dollar i amerika jämfördes med en svensk krona då dett gällde arbetslön). Rätt stor skillnad på ett nybygges planering mot gammalt byggnadssätt, numera tarvas det både badrumm å v.c till varje

lägenhet, ä det blir ju billigare att hava flera lägenheter i ett hus med centralvärme än att elda upp en enplansvilla. Angående taktäckning bygges det numera inget boningshus utan fasta eldhärdiga material såsom tegel plåt eternit eller därmed jämförligt, i en del är användes takpapp men i längdan blev det för dyrt då pappen måste hållas varje år å ses till på allt vis så att inga sprickor fanns då var det till att lappa med det snaraste.

Halmtak användes ju ofta förr, dom var både varma å svala men mycke eldfarliga så premierna i brandbolagen blev förhöga så dom har måst försvunnit av sej skälvt å knappast finns det numera någon som kan lägga ett riktigt halmtak, även tak utav sjöväss hade dom vid stränderna på sina håll. Det finns numera så mycke isoleringsmaterial så mängen gång kann man med fördel rusta upp ett gammalt hus som kan bli fullt beboeligt efter nutids fordringar, det fins ju olika fordringar också på livet en del blir alldrig nöjda, andra är födda förnöjsamma.

Angående den äldre möbleringsplanen blev det ju rätt stor skillnad när nybyggen kom till, där blev inga stora gillesalar som stod tomma det mesta på året med sin speciella möblering stora långa ekbord som kunde nästan bli hur långa som helst å stolar därtill, numera är det för dyrt att ställa till matkalas, å måste man nödvändigt ha det någon gång så är det bättre att ha det på någon restaurang. Det är mycke sällan att det är matbjudning på en begravning numera, i regel är det bara kaffe. Möbleringen har varierat mycke under tiderna, en tid var det modernt med korgmöbler en annan tid med rörmöbler eller ekmöbler nu skall det helst vara utav tik och dessutom fåtöljer av olika typer en stoppad soffa kan stivas inn var som helst, för åvrigt är sista skriket lite möbler utav alla typer i synnerhet om rummet är lite stort så kan det bli grupper av olika slag. Ja gardiner dam kan ju variera allt efter vad ett rum användes till.

På ett kontor har dom oftast en kappgardin i ett herr rum användes både kapp å långgardin, frun har för det mesta långgardin ofta handarbetade, sedan blir gardinen allt efter rummets beskaffenhet å tapeternas utseende. Tapeterna dom kan ju variera vesentligt allt efter vad rummet användes till, förr hade dom mycke storblommiga nu skall dem vara mera enfärgade å diskreta. Ved spis användes ju oftast förr, men numera är det el. spisen som dominerar i köken, å det är ju både renligt å bra på allt vis men den fordrar ju nya uppsättningar med pannor å grytor, kya sedvänjor angående mat å dryck efter kristiderna är det ju knappast, men det var ju alltid något som lärdes som sitter i ännu, man fick ju lära att spara å det kan ju aldrig skada, men tiderna är ju mycke dyra angående mat så man är så illa tvungen att hålla inne med matkalas. Jag minns då halv köttet kostade 30 öre hg. villket i våra dagar är uppe i 7 kr pr. hg. villket är i mitt tycke alldeles för mycke.

Presenter har man alltid brukat ge varandra på födelse-
dagen många gånger redan innan man var uppstigen
i synnerhet i ens barndom, var då familjen stor var det
ett helt företag att komma ihåg alla, å så skaffa presenter
som passade alla. c. Kya. nöjen fins ju nu som våra fäder
aldrig fick vara med om, som T. V. tittandet det är ju inte
så gammalt. ja radion skulle man sakna mycke, nu
hör den ju liksom till det dagliga brödet, så har dom
människor som bor långt ute i ödemarken alla sådana
moderniteter så är dom ju med i världshändelserna på
en gång, avstånd å plats betyder ingenting alla blir
funna. på så vis blir nog det gamla umgängeslivet lite
mindre, alla har sina apparator å alla kan höra å se sam-
ma hemma hos sej själv, det mästa är ju kaffetären som
^{kan} avgöra ett sammanträffande på kvällskvisten, alla blir
lite mer talföra sedan kaffet är inmundigat, då vaknar
minnet, det är ett samnt nöje att sitta i damsälshap å höra
skillnaden före å efter kaffet.

Förhållandet mellan husbondefolk å tjänare varierar
vesentligt, men i regel håller husbonden sej ett strå vassare,
än tjänaren villhet nog är rätt, det är ju han som befäller
å tjänaren lyder om det är som det skall vara. Förhållan-
det mellan hantvårkare å bönder är ju också olika på
skilda platser, samliga trakter håller dom sej gämn-
ställda, på andra trakter håller hantvårkarna sej
lite bättre än vanliga bönder, men det finns ju skillnad
på bönder också, det finns ju stora å det fins ju små
å det fins ju fula också. Tidning har ju funnits i all
min tid, å i min barndom var man i regel en 3.4 om
samma tidning som kom en gång i veckan, så fick
vi barn springa å byta, det kunde ju inte bli så färsk
nyheter alltid men det gick ändå, ingen var bortskämd
på de området. Böcker köptes i bokhandlen en tid var det
mycket med 25 öres böcker som frånglades ut men så blev
dom förbjudna så kom det bättre läktyr i marknaden.
Tsångkör har jag varit ifrån min barndom.